

Az egészségügyi adatok nem körültekintő kezelésével kapcsolatos nemzetbiztonsági kockázatok

Alexin Zoltán, SZTE TTIK, Szoftverfejlesztés Tanszék

A magyar egészségügyi szféra az elmúlt évtizedekben hatalmas mennyiségű adatot halmozott fel köszönhetően egy sajátos adatvédelmi gondolkodásmódnak, amely szerint törvényalkotással bármilyen alapvető jog korlátozható, így a személyes adatok védelméhez, az információs önrendelkezéshez fűződő jog is. Az Alkotmánybíróság az egészségügyi adatok kötelező kezeléséről szóló 3110/2013- (VI. 4.) határozatában úgy tartotta, hogy „(...) az adatszolgáltatás [adatkezelés] tehát nem önkéntes ugyan, de az adatok beszerzése nem a magánszférába való behatolással (megfigyelés) történik”. Vagyis a magánszféra az egészségbiztosításban, az EESZT-ben, orvosi rendelőben, kórházban vagy gyógyszertárban fogalmilag nem is értelmezhető. Ma az állami egészségügyi adatkezelésnek semmilyen alkotmányos korlátja nincs. A közigazgatási állami szervek is egyre nagyobb mértékben férnek hozzá egészségügyi adatokhoz. Ilyen környezetben orvosi titoktartásról nem beszélhetünk, ahogyan információs önrendelkezés sincs.

A nagy állami adatállományok (NEAK, EESZT, betegségregiszterek) létezésében két jelentős kockázat azonosítható. Az egyik ilyen a teljességük, ami egyrészt azt jelenti, hogy minden egyes személyről található adat, másrészt, hogy évekre visszanyúlóan minden egyes egészségügyi ellátás, állapotra vonatkozó adat ezekben megtalálható. Tehát horizontálisan és vertikálisan is teljes adatállományokról beszélhetünk. Ma a Büntető Törvénykönyv 267. § csak azt szankcionálja, ha valaki akadályozza vagy lehetetlenné teszi az adatállományok elérését, az adatok illetéktelen megszerzését nem. A másik kockázatot az emberi hozzá nem értés jelenti. A döntéshozók nem ismerik a személyes adatok anonimitásával kapcsolatos statisztikai, matematikai tudományos eredményeket, ezért könnyen rámondják egy adatállományra, hogy az anonim, ha nem szerepel benne a név, az anyja neve és a lakcím. Az így kapott állományok azonban a legritkább esetekben anonimek. Könnyen természetes személyekhez kapcsolhatók csak bizonyos munkát kell az azonosítási folyamatba fektetni.

Például, 2022 elején az Semmelweis Egyetem az EESZT-ből 70 millió eRecept rekordot kapott TAJ azonosítóval, 3 millió COVID-19 oltási rekordot könnyen feltörhető módon születési dátum, lakóhely irányítószámával, a Dél-Pesti Centrumkórház pedig 69,5 millió PDF állományt (benne a név, az anyja neve, születési adatok és TAJ). Utóbbi a 2017 novembere óta gyűjtött összes PDF állományt megkapta 1 millió állampolgárról tekintet nélkül az adatok szenzitív volta. Az adatokat az OKFŐ kutatás céljából adta át, a szerző véleménye szerint a törvényi előírásokat megszegve. Ugyanakkor a Nemzeti Kibervédelmi Intézet nem gondolta úgy, hogy tennie kellene valamit.